

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. днк Маргарита Николова Карамихова,
катедра „Нова и най-нова история на България“, ИФ, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“
на материалите, представени за участие в конкурса заемане на академичната длъжност
‘доцент’ в Институт за балканистика с Център по тракология „Александър Фол“ (ИБЦТ)
при БАН,
област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки
професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата,
за нуждите на секция „Култура на Балканите“

В конкурса за ‘доцент’, обявен в Държавен вестник, бр.34 от 23.04.2021 г. и в интернет-страницата на ИБЦТ (<https://balkanstudies.bg/bg/konkursi/arhiv-konkursi-zashtiti.html>) като единствен кандидат участва главен асистент д-р Гергана Георгиева Дончева.

1. Кратки биографични данни на кандидата

Гл. ас. д-р Гергана Георгиева Дончева е завършила успешно магистратура по културология (2002 г.) и по политология (2003 г.) в Софийски университет „Св. Климент Охридски“. През 2010 г. защитава докторска степен с докторат на тема „Образът на Балканите в балкански и западни филми: Стратегии за представяне“. От м. февруари 2011 г. до момента работи като асистент и главен асистент в ИБЦТ, БАН.

Съгласно с представените документи д-р Дончева е участвала в два научни проекта, финансирани от Фонд „Научни изследвания“ и един, финансиран от НФ „Култура“. Спечелила е четири стипендии за участия в събития или специализации с различен срок на престой в Босна и Херцеговина, Норвегия, република Сърбия и Германия.

Кандидатката е водила лекционен курс „Образи и общности” за студенти от магистърска програма „Етнология” на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски”, през академичните учебни години 2012-2013 и 2014-2015.

2. Кратка информация за процедурата по обявяване и провеждане на конкурса.

Препоръка за обявяване на конкурса за академичната длъжност ‘доцент’ в Институт за балканистика с Център по тракология „Александър Фол” (ИБЦТ) при БАН, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, за нуждите на секция „Култура на Балканите“ е взето на 12 април 2021 г., протокол № 3, а Научният съвет на ИБЦТ решава да бъде обявен конкурсът на свое заседание на 13 април 2021 г., протокол № 6. Конкурсът е обявен в Държавен вестник, бр.34 от 23.04.2021 г. и в интернет-страницата на ИБЦТ (<https://balkanstudies.bg/bg/konkursi/arhiv-konkursi-zashtiti.html>).

На 22.06.2021 г. кандидатката подава Заявление за участие в конкурса и внася, предвидените от Закона и правилника документи (вх. № 103 НО-05-05/ 22.06.2021 г.). На 25.06.2021 г. комисия, назначена със заповед на Директора на ИБЦТ (№ 73 РД-16/ 23.06.2021 г.), проверява документите на кандидатката и установява, че подадените документи отговарят на изискванията на чл. 19 от ЗРАСРБ. Със заповед № 72 РД-16/22.06.2021 г. е определено Научно жури за провеждане на конкурса. На 28 юни 2021 г., научното жури проведе първото си заседание от 10.00 ч. в дистанционна форма в платформата Zoom.

При придвижването и реализацията на цялата процедура до момента не са допуснати нарушения и са спазени всички законови изисквания. На базата на представените документи има всички основания да се заключи, че процедурата по обявяването и провеждането на конкурса е осъществена в пълно съответствие със Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение, както и с вътрешния Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Българска академия на науките. Даденият по-нататъшен ход на процедурата изцяло отговаря на изискванията на посочените нормативни актове.

3. Общо представяне на получените материали

За участие в конкурса са представени една монография (хабилитационен труд), една публикувана версия на докторат и девет статии в научни сборници. Кандидатката представя три цитирания в реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, четири цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране и едно цитиране в нереферирано списание с научно рецензиране.

Статии

Водещи, в част от представените статии, са проблемите на представянето и себепредставянето чрез различните киноиндустрии на Балканите и в Средна Европа в търсене и утвърждаване на нова национална идентичност. Авторката демонстрира умелото владение на широка палитра от теоретични инструменти, чрез които анализира изследваните обекти и представя качествено ново знание в полето на поставените проблеми. Редно е да се подчертае, че д-р Дончева работи в сравнителен план и поставя изследваните процеси и явления в широк исторически контекст, което е несъмнено достойнство на изследователския ѝ подход.

Особен интерес за изследователите на Етнология на социализма представлява статията „The figures of the communist power in (post-)Yugoslav and in new Bulgarian cinema” от сборника „Feeling East. In Search of Identities in Southeastern Europe”¹. В нея, в сравнителна перспектива са изследвани дискурсивните модели на представяне на периода на социализма, конструирани в кинопроизведения в България и в бившите югославски републики. Въпросът за наследството на комунизма в киното е анализиран чрез филми, които са били създадени през периода 1944-1990 г. и филми, представящи социалистическото минало след промените. Визуалното конструиране на миналото е все по-налагащ се изследователски проблем за учените, които развиват визуална антропология и тази статия е блестящ пример за постигане на сериозен напредък.

¹Roumiana Preshlenova (ed.), Sofia: Institute of Balkan Studies, Veliko Tarnovo: Faber, 2015, pp.281-297.

Специален интерес за етнологите представляват и статиите, посветени на динамиката на кинематографичните образи на вещицата и вампирите. Те със сигурност ще бъдат включени в препоръчителната литература на студентите по етнология, в лекционния курс „Европейска етнология в ново и най-ново време“.

Логично две от представените статии са посветени на различни аспекти на кинофестивала в Солун. Чрез участието си в академичен проект и чрез представянето на първите си резултати пред академичната публика д-р Дончева апробира изследователските си интуиции и дава заявка за сериозен научен труд, посветен на слабо познат на академичната публика феномен, какъвто е Солунският кинофестивал.

Хабилитационен труд

За участие в конкурса за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ гл. ас. д-р Гергана Дончева представя хабилитационния си труд „Солунският кинофестивал: История, предизвикателства и метаморфози“, София: ИБЦТ, 2021. ISBN: 978-619-7179-19-4. Книжното тяло съдържа 383 страници текст, 32 страници приложения и 19 страници извори, библиография.

Предговорът поставя темата, очертава широките рамки, в които е развито изследването и обосновава дедуктивния подход, който налага „обръщане“ на класическата академична структура на монографичен труд. Приветствам решението на авторката от гледна точка на бъдещите ѝ читатели. Избягвайки схоластичните ограничения на „традицията“, тя повежда читателите си (специалисти или просто любители) в една сложна, но вълнуваща история на европейска и балканска политика, интриги, борба за идентичност и признание, и – в крайна сметка – високо изкуство с ясни и остри послания.

Първа глава е озаглавена „Кинофестивалът като обект на изследване“. В нея логично и последователно са представени и анализирани същността на филмовите форуми, причините за тяхната поява и логиката на развитието им. Предложена е стройна типология, очертана е динамичната йерархия на фестивалите и са посочени ключовите фигури. Авторката чете процесите, които определят битието на фестивалите през ключа на влиянието и авторитета – един много продуктивен подход. В хода на изложението се оформя периодизация, която в известна степен е синхронна с политическите процеси, които

текат по планетата, но не винаги следва „голямата политика“. Ценен принос е ясното формулиране на функциите на фестивалите и особено тяхната мощ да упражняват дискурсивен контрол и да създават пространство за политически дискусии.

Авторката е избрала да обърне академичния шаблон и въвежда състоянието на изследването на кинофестивалите и теоретичните модели след представянето на феномена. Достойно място е отделено на представянето на българското кинознание и – логично – на гръцкото кинознание, и на текстовете, посветени на Солунския кинофестивал. Така ясно се откроява мястото и ролята му в бързо изменящата се, но строго йерархизирана глобална фестивална мрежа.

Втора глава е озаглавена „Историческо развитие на Солунския кинофестивал“. Авторката следва теоретичните постановки на Майкъл Хърцфелд и ученика му – Тоби Лий, за да уплътни анализа на изследвания феномен от антропологична гледна точка. Д-р Дончева формулира коректно понятията, с които работи и структурира разказа, едновременно хронологично и контекстуално. Тя изгражда плътен фактологичен разказ за възникването, специфичните етапи на трансформация и настоящия статус на форума. Добре е изведена динамиката на връзките място – икономика (утвърден международен панаир) – поврати в държавната политика – личности. Ценно за разбирането на социокултурните процеси на Балканите е проследяването на подновения диалог между балканските кинотворци след 1989 година с всички съпътстващи го трудности (секция „Балкански преглед“ във фестивалната програма; съдбата на „Балкански фонд“ и пр.). Главата логично завършва с решенията, които различните кинофестивали, в това число и Солунският, трябва да вземат във времето на пандемия от Ковид-19.

Трета глава е озаглавена „Българското участие на Солунския кинофестивал (1963-2020)“. Тази глава проследява участието на български филми в програмата на фестивала в контекста на динамиката на българо-гръцките отношения от края на Втората световна война до наши дни. Политическата история на отношенията между двете страни се разглежда в широките рамки на балканските и световните процеси. Тук бих очаквала да открия параграф, свързан с политическите имигранти от Гърция и тяхната роля в различните периоди, особено като се вземе предвид филма „Мигове при художника Михалис Гарудис“ *Мигове при художника Михалис Гарудис* (1979), за който е отделено внимание.

Текстът следва хронологията на участие на български филми в Солунския кинофестивал – в периода на „Студената война“ и след 1989 година. Структурата на създадената от комунистическата власт система на държавните архиви, определят абсурдния недостиг на информация по изследваните проблеми. Д-р Гергана Дончева издирва макар и оскъдни, и политически оцветени, сведения за българското участие в кинофестивала в сведенията на Генералното ни консулство в Солун. Съдържано, но коректно авторката представя законовите промени и тяхното отражение върху киноиндустрията в България след 1989 година. Разделянето на периода преди и след присъединяването на България към ЕС е удачен избор. Представени са в детайли кинотворците и творбите им, които дефилират в Солун с различен успех. За зрелостта и влиянието на Солунския кинофестивал говори връзката и влиянието му за развитието на София Филм Фест, добре представена и анализирана от авторката.

Заклучението очертава логиката на научното дирене и качествено новото познание, което е постигнато в процеса на изследването.

Важно е да се подчертае, че д-р Гергана Дончева познава отлично съвременната българска и чуждестранна академична литература, отнасяща се до изследваните явления и процеси. Това, без съмнение, се дължи както на пословичното ѝ трудолюбие и прецизност при издирване на постиженията на предходните изследователи, така и на доброто владееене на английски и гръцки език. За отбелязване е, че както представените статии, така и двете монографии са написани на блестящ академичен български език – едно изкуство, което все по-рядко срещаме при младите учени. Цялата привлечена литература е цитирана коректно, съгласно с академичните стандарти. Авторката е работила във фондовете на Централния държавен архив (ЦДА) и е въвела в научен оборот ценни нови извори.

4. Оценка на личния принос на кандидата

Представените публикации са изцяло оригинален, личен принос на гл. ас. д-р Гергана Дончева. Кандидатката коректно и съвестно е цитирала използваната литература и изворовата база. Всички изводи и заключения са плод на дългогодишната ѝ, системна работа.

5. Допълнителна информация

От представените документи е видна забележителната експертна дейност на гл. ас. д-р Гергана Дончева. Участието ѝ в журиране на различни кино-форуми е залог за последващи трудове в полето на изследване, за което вече е дала заявка на зрял експерт.

6. Предложение

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни и научно-приложни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна** оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Научния съвет на Институт за балканистика с Център по тракология „Александър Фол” (ИБЦТ), БАН, за избор на д-р Гергана Георгиева Дончева на академичната длъжност 'доцент' в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, за нуждите на секция „Култура на Балканите“.

проф. днк Маргарита Николова Карамихова

11.07.2021 г.